

- Головна
- Усі Новини
- Війна
- Політика
- Досьє
- Світ
- Важливі Новини
- Економіка
- Загальні
- Здоров'я
- Інфо
- Релігія
- Статті
- Суспільство

Мова

Українська

Статті

Ручне регулювання і його ціна: хто заплатить за січневі рішення на ринку електроенергії

16 лютого, 2026

Січнева турбулентність на ринку електроенергії, яка спершу виглядала як черговий епізод цінової нестабільності, поступово перетворюється на системну проблему. І її наслідки можуть виявитися глибшими, ніж здавалося на початку.

Йдеться не лише про цінові коливання чи репутаційні втрати окремих гравців. Схоже, держава ризикує переключити фінансові наслідки власних рішень на найбільшу енергогенеруючу компанію країни – Енергоатом. І це питання вже виходить за межі корпоративного балансу – воно стосується стійкості всієї енергосистеми.

Ручне регулювання як антикризовий інструмент

У січні регулятор підвищив граничні ціни (прайс-кепи) на ринку електроенергії. Формально – з благородною метою: стимулювати імпорт у період дефіциту потужностей, спричиненого обстрілами та руйнуванням енергетичної інфраструктури.

Логіка була простою: вищі цінові обмеження – більша економічна привабливість імпорту – швидше покриття дефіциту.

Однак ринок відреагував значно жорсткіше, ніж очікували автори рішення.

З середини січня ціни на РДН різко зросли – на 45%, до більш як 10 000 за МВт. Баланс попиту і пропозиції порушився, а з ним і фінансова стабільність частини учасників.

Це класичний приклад ситуації, коли адміністративний інструмент, застосований в умовах війни, дає побічні ефекти, які не були належно прораховані.

Касові розриви: проблема, яку не закладали в модель

Найвразливішою ланкою виявилися постачальники універсальних послуг (ПУПи), які забезпечують електроенергією населення.

Механіка їхньої роботи передбачає, що вони купують електроенергію за ринковими цінами, а компенсацію за виконання спеціальних обов'язків (ПСО) отримують із затримкою приблизно в місяць. У стабільній ціновій ситуації це керована модель. Але за умов різкого стрибка цін касові розриви почали обчислюватися мільярдами гривень. Загальний дефіцит обігових коштів ПУПів вже співставний з 20-25% відсотків вартості загальної послуги ПСО. Така ситуація не дозволяє ПУПам розраховуватись у повному обсязі за купування електроенергії, адже поточні платежі перевищують наявну ліквідність. І логічно, що вони почали шукати тимчасові фінансові «подушки» – у вигляді авансування або відтермінування платежів.

Питання в іншому: за чий рахунок?

Чому саме Енергоатом

Обговорювані рішення фактично зводяться до того, щоб перекрити дефіцит ліквідності ПУПів за рахунок Енергоатома.

Логіка зрозуміла: компанія є найбільшим виробником електроенергії та ключовим донором механізму ПСО. Вона акумулює значні обсяги коштів. Отже, може «підставити плече».

Але ці кошти не є вільним ресурсом. Це фінансування ремонтних кампаній, програм безпеки, інвестицій у розвиток атомної генерації та зарплат понад 30-тисячного колективу. Атомна енергетика – капіталомістка галузь із довгим інвестиційним циклом, де будь-яке вимивання оборотних коштів створює відкладені ризики.

Крім того, саме Енергоатом протягом останніх років фактично тримає на собі стабільність енергосистеми. В умовах війни атомна генерація, забезпечує понад 60% виробництва електроенергії в умовах безпрецедентних викликів енергобезпеці.

І тут виникає ключове питання: чи коректно перекидати фінансові наслідки регуляторного рішення, що сягають від 10-и до 15-и мільярдів гривень, на компанію, яка тримає всю енергосистему?

Системний ризик

Проблема не лише в конкретному кейсі. Ручне регулювання ринку створює небезпечний прецедент: держава ухвалює рішення в кризовому режимі, а фінансові наслідки компенсує за рахунок окремих гравців, передусім Енергоатома.

Підвищення цін на електроенергію в умовах дефіциту ліквідності може запустити ланцюгову реакцію неплатежів. Зростання ціни навіть на 1 грн за кВт·год при місячному споживанні ринку на рівні понад 10 млрд кВт·год означає додаткове фінансове навантаження у понад 10 млрд грн обігових коштів. Якщо ці кошти не підкріплені швидкими розрахунками, виникають касові розриви, відтермінування платежів і накопичення взаємної заборгованості.

Схожа ситуація вже була під час запуску нового ринку електроенергії у 2019–2020 роках. Тоді сукупні борги між учасниками сягнули понад 30–40 млрд грн. Значну частину дисбалансів держава вирішувала через механізми компенсацій і перерозподіл фінансового ресурсу державної генерації, насамперед Енергоатома.

У мирний час це було складно, але керовано. В умовах війни повторення боргової спіралі може мати значно серйозніші наслідки – від заморожування інвестицій у безпеку та ремонту енергоблоків до ризику дестабілізації розрахунків у всій енергосистемі. І це вже питання не ринкової кон'юнктури, а енергетичної безпеки держави.

Висновки

Січнєве підвищення прайскепів було антикризовим рішенням із зрозумілою логікою, однак його побічні ефекти виявилися недооціненими. Касові розриви постачальників універсальних послуг стали наслідком структурної вразливості моделі ПСО в умовах різкої цінової турбулентності. Проте перекидання фінансового навантаження на Енергоатом не усуває джерела проблеми – воно лише перерозподіляє ризики всередині системи.

Атомна генерація впродовж війни продемонструвала стійкість, забезпечуючи базову стабільність енергосистеми. Саме цей сегмент сьогодні є фундаментом енергетичної безпеки країни. Тому будь-які рішення, що послаблюють його фінансову стійкість, мають оцінюватися не лише з точки зору поточної ліквідності ринку, а й у стратегічній перспективі.

Енергетична політика в кризових умовах потребує швидких рішень, але не менш важливою є їхня системність. Якщо держава використовує системоутворюючі компанії як інструмент компенсації регуляторних прорахунків, це підриває довіру до правил гри. Стійкість енергосистеми тримається не лише на технічних показниках, а й на передбачуваності політики та відповідальності за прийняті рішення.

Популярні Новини

Політика

Місія МВФ розпочала візит для перегляду програми для України

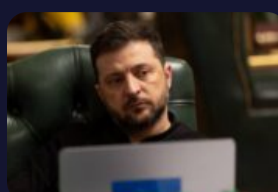
27 травня, 2026

Політика

Місія МВФ розпочала візит для перегляду програми для України

27 травня, 2026

Політика

Зеленський уперше зібрав усіх лідерів фракцій для спільної розмови

27 травня, 2026

Поділитися Новиною

